

Om Kvægets Fodring,

et Uddrag af landøkonomiske Breve ved Dyrslæge P. Jessen.

Da Udgiveren af dette Tidsskrift i Foraaret 1873 udsendte Spørgsmaal til dets Korrespondenter, var deriblandt ogsaa et om Kvægets Fodring. Herpaa indkom ikke faa værdifulde Besvarelser, og som Følge heraf udarbejdede jeg efter Aftale med Tidsskriftets Udgiver en Række af Spørgsmaal, Kvægets Fodring vedrørende, og som han derpaa med Anmodning om velvillig Besvarelse udsendte til et større Antal Mænd i Landets forskjellige Egne, hvis Indsigt og personlige Erfaring i denne Sag er almindelig anerkjendt. Det er af de paa disse Spørgsmaal fremkomne Besvarelser, at jeg nedenfor skal søge at give et Sammendrag.*)

De udsendte Spørgsmaal lød saaledes:

- 1) Hvilke ere de i Deres Egn mest benyttede Fodermidler a) til Malkekvæg, b) til Fedekvæg?
- 2) Hvis et eller flere Fodermidler af Brugernes tilsidesættes eller foretrækkes fremfor andre uden Hensyn til Foderværdien, af hvilke Grunde skeer det da (f. Ex. Prisen)?
- 3) I hvilke Forhold blandes Fodermidlerne?
- 4) Hvor stor er den Fodermængde, som daglig gives?

*) Redaktionen skal ikke unblade hertil at søge en særdeles forbindelig Tak for den beredvillige Imødekommen, som vor ovenomtalte Henvendelse fik, og for de udførlige og i og for sig værdifulde Meddelelser, som d'Er. Landmænd have tilstillet os. Red.

- 5) I hvilken Orden og Rækkefølge gives Foderet,
- a) Foderordenen i Løbet af Vinteren (Overgangsfoder i Efteraar og Foraar, Fodringen før og efter Kælvin=gen, samt Forandringer i Fodringen fra Fedningens Begyndelse til dens Slutning)?
  - b) den daglige Foderorden?
- 6) Hvilken Tilberedning anvendes før Opfodringen (f. Ex. Hakkelsestjæring, Støbning, Grutning, Udblødning og Opvarmning, Røgning, Selvpohedning, Gjæring), samt hvilke Dele og hvormeget af Foderet underkastes Tilberedning?
- 7) Hvilke Erfaringer haves angaaende de forskellige Fodermidlers (saaledes Halm= og Koesforternes, Sædar=ternes og de øvrige Kraftfodermidlers) Indflydelse,
- a) paa Mængden (Kvantiteten) af produceret Kjød og Flæsk eller Mælk og Smør?
  - b) paa Bestaffenheden (Kvaliteten) af produceret Kjød og Flæsk eller Mælk og Smør?
- 8) Kan et Fodermiddels særegne Indflydelse i de i 7 a og b nævnte Retninger ændres ved dets Blanding med andre Fodermidler? og hvilke Erfaringer haves herom fra de i Deres Egn benyttede Foderblandinger?
- 9) Hvis en mere vidtdreven Tilberedning (Opvarmning, Røgning, Selvpohedning, Gjæring) af Foderet benyttes i Deres Egn, hvilke særegne Virkninger tillægger man da et saadant tilberedt Foder i Sammenligning med det ved Grutning, Udblødning og Hakkelsestjæring tilberedte? og tillige ønskes Oplysning om den Indflydelse, en saadan Tilberedning har
- a) paa Dyrenes Sundhed og Fordøjelsesevne, og særlig om den kan forenes med det almindelige fleraarige Hold af Malfekøer;
  - b) paa Foderets Drøjhed eller den Mængde, Dyrene for= tære;
  - c) paa Mængden af produceret Kjød og Flæsk eller Mælk og Smør;

d) paa Bestaffenheden af produceret Kjød og Flæsk eller Mælk og Smør;

10) Faaer et Kraftfoder en forskjellig Indflydelse i de i 9 b, c og d nævnte Retninger, efter som det opfodres enten tørt eller kun udblødt?

11) Samt hvad andet af særlig Interesse Fodringen vedrørende.

Vi foretrak at stille en saadan Række af Spørgsmaal, der nogenlunde kunde indbefatte i sig de forskjellige Sider af Kvægets Fodring; thi kun derved kunde det nemlig blive muligt gennem de skriftlige Besvarelser at faa en mere hel og samlet Forestilling om de ledende Principer for Fodringen paa de Gaarde, der vare os ubekjendte. En samlet Besvarelse af disse Spørgsmaal maatte ganske vist ikke falde let, ja i mange Tilfælde var den vel endog saa umulig, og vi føle derfor ogsaa godt, at vi stillede meget store Fordringer til Bedkommendes Villie og Tid. Ikke destomindre ere de indløbne Besvarelser baade omhyggelige og udførlige og vidne i det Hele om, at Kvægets Fodring er en Sag, der særlig ligger Landmanden paa Sinde.

Hensigten med disse Spørgsmaal var at indhente erfarne Landmænds Meninger om Kvægets hensigtsmæssige Fodring. Det var altsaa en Bestræbelse efter at benytte den Enkeltes Erfaring til deraf at belyse de almene svævende Spørgsmaal. Men ligesaa lidt som denne Bestræbelse gjør Fordring paa det Skin af Bindenskabshelighed, som dens almindelige Definition synes at skulle laane den, ligesaa lidt tør vi anse Fremgangsmaaden for ny, da den jo har sit Sidedykke i alle de mundtlige og skriftlige Forhandlinger, som jævnlig føres ved Landmandsmøder og i Tidsskrifter; den har derfor ogsaa saavel sin rette Plads blandt disse Forhandlinger, som den har sin Berettigelse med dem.

Det er imidlertid en vanskelig Sag paa en vilkaarlig valgt Tid at ville støvne „Erfaringerne“ til Regnskab for derved at søge almene Spørgsmaal besvarede. Thi istedetfor at afvente Udviklingen, indtil de almindelige Love ere vorede frem, næsten ligesom af sig selv, og klarede i de

rene Naturvidenskabers Lys, saa foregriber man nu Tidens Arbejde, den langsomme men sikre Udvikling. Man føres ind i Øjeblikkets Virvar af Meninger og „Erfaringer“, og der er det Særlige, det Enkeltside tilstede overalt, medens det Almenne skjuler sig. — Det er ogsaa tildels herpaa det beroer, at Sagttagelser fra det praktiske Liv kun lidet egne sig til at besvare de rent fysiologiske Spørgsmaal, som f. Ex. Betingelserne for Fødens Fordøjelse, Optagelse og Omdannelse i Dyrelegemet. — Disse Vanskeligheder oversaa vi heller ikke, da vi omsendte nærværende Spørgsmaal, og selvfølgelig turde vi heller ikke vente, at noget af de Spørgsmaal, der vedrøre Kvægets Fodring i Almindelighed, skulde finde deres Løsning ved Besvarelsene, eller at der skulde fremgaa nogen „Lov“ af dem. Men derimod tør det heller ikke nægtes, at den stadige Sagttagelse og Behandling af Dyrene, som Holdet kræver af Landmanden, efterhaanden kan medføre en mer eller mindre bevidst Forstaaelse af Dyrets Natur og dets Behov paa den ene Side og en Tillempe af Plejen og særlig af Fodringen paa den anden Side. Og om end de formentlige Erfaringer, der fremkomme ad denne Vej, ikke i alle Tilfælde kunne gjøre Fordring paa at blive betragtede som Kjendsgjerninger, saa kunne dog et større Antal jævnløbende Erfaringer om samme Sag bekræfte hinanden, opnaa „en indtil Vissheds grænsende Sandsynlighed“ og saaledes afgive en Ledetraad for det praktiske Liv. Derved er det, at „Forhandlingen“, Diskussionen paa et ikke videnskabeligt Grundlag faaer sin utvivlsomme Berettigelse. Og naar vi ønskede at høre erfarne Mænds Meninger, saa tænkte vi ogsaa nærmest paa et Udbytte, større eller mindre, i denne Retning.

Beretningerne holdt sig gennemgaaende til Fodringen i Vinteren 1871/72 paa bestemt opgivne i Reglen større Gaarde, og i det Følgende skulle vi søge i Korthed at gjengive deres Indhold og Karakter og her først give en skematisk Sammenstilling af en Del af de opgivne Foderblandinger.

Foder-Blandinger for Malkekøeg. 1871-72.

	Rapslage.	Palmetage.	Limtage.	Klib.	Bjg.	Havre.	Grter.	Rug.	"Korn".	Salt Kraft-foder.	Kuntetroer.	Gulerødder.	Turnips.	Ø.
Eggen ved Helsingør a) . . .	—	—	—	5	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	—	—	10	1	—	—	?
forøges til b) . . .	—	—	4	5	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	—	—	14	1	—	—	?
— — Frederiksborg	1	—	—	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	6	—	—	—	5-6
— — Slangerup	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
187 $\frac{1}{2}$: a. endnu malkende Køer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. over 4 Potter	1	—	—	1	1	—	1	—	—	4	—	—	—	8
β. under 4 Potter	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	8
b. Goldføer	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	2	—
c. Efter Kælningen	1	—	—	3	1 $\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	7	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	—	8
187 $\frac{1}{2}$: a. endnu malkende Køer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. over 4 Potter	1	—	—	—	1	1	1	—	—	4	—	—	—	8
β. under 4 Potter	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	8
b. Goldføer	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	3	—
c. Efter Kælningen	1	$\frac{1}{2}$	—	—	1 $\frac{1}{2}$	3	1 $\frac{1}{2}$	—	—	7 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	—	8
187 $\frac{1}{2}$: a. endnu malkende Køer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. over 4 Potter	1	—	—	1	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	4	—	—	—	8
β. under 4 Potter	1	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	3	—	—	—	8
b. Goldføer	1	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	2	—	—	1	4
c. Efter Kælningen	1	$\frac{1}{2}$	—	3	2	—	1	—	—	7 $\frac{1}{2}$	1	—	—	12
Eggen ved Roskilde a.	1	1	—	—	$\frac{2}{3}$	2 $\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	—	6	1	—	—	5-6
forøges til b.	—	—	—	—	$\frac{2}{3}$	2 $\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	—	8-9	1	—	—	do.
Do. a. Goldføer	$\frac{1}{2}$	—	—	—	1	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	3	$\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{4}$	—	—	2 Ⓞ.
b. Kælveføer	$\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	1	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$	do.	—	—	do.
Eggen ved Holbæk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. endnu malkende Køer.	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	2	—	—	4-6
b. Goldføer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	do.
c. Kælveføer	1	—	—	6	—	—	—	—	—	7	2	—	—	8-10
Do. a. Goldføer	1 $\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$	—	—	1 Ⓞ.
b. Kælveføer	—	1 $\frac{1}{4}$	—	1 $\frac{1}{2}$	2	2	—	—	—	6	1	—	—	do.
Det sydlige Sjælland.	1	2	—	2	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	8	1	—	—	8
Do.	1	—	—	2	2	1	—	—	—	6	1 $\frac{1}{2}$	—	—	1 Ⓞ.
Møen. a. Goldføer	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	1 Ⓞ.
b. Kælveføer	1	—	—	—	—	—	—	5	6	6	—	—	—	2 Ⓞ.
Det sydlige Volland.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. Goldføer:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. indtil Nytaar	$\frac{1}{2}$	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	3	$\frac{1}{2}$	—	—	—
β. efter Nytaar	1	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	—
b. Kælveføer	1	1 $\frac{1}{2}$	—	—	3	3	—	—	—	8 $\frac{1}{2}$	1	—	—	2 Ⓞ.
c. Forøget til	1	2 $\frac{1}{2}$	—	—	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	10 $\frac{1}{2}$	1	—	—	do.
Falster.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. Goldføer og Kvier	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	$\frac{1}{2}$	—	—	—
b. Malkeføer, til 1ste Febr.	—	3	—	—	—	—	—	3	6	6	1	—	—	2 Ⓞ.
c. Dito, fra dito.	—	4	—	—	—	—	—	6	10	10	2	—	—	do.
Falster. a. før Kælningen.	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	2	2	1	—	—	12
b. efter	—	—	1	—	—	—	—	3	4	4	1 $\frac{1}{2}$	—	—	do.

Foder-Blandinger for Malkekvæg. 1871-72.

	Rapsfage.	Palme-fage.	Lin-fage.	Klid.	Bhg.	Savre.	Grter.	Rug.	"Korn".	Salt Kraft-foder.	Kunke-roer.	Gulerødder.	Turnips.	5"
14. Det sydlige Fyen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. før Kælningen	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—
b. efter —	1	1½	—	—	—	2½	2½	—	—	7½	—	—	—	—
15. Do. a. før Kælningen	—	—	—	—	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—
b. efter —	1	1	—	—	—	6	—	—	—	8	—	—	—	10
16. Do. a. efter Kælningen	1½	—	—	2	—	—	—	—	4-5	7-8½	—	—	—	1-
b. Slutn. af Vinteren.	1½	2	—	4	—	—	—	—	5-6	12-13½	—	—	—	ba
17. Thorseng	—	—	—	—	—	—	—	—	6-8	6-8	—	—	—	12
18. Do.	2	—	—	—	2	2	—	—	—	6	—	—	—	8
19. Egnen ved Frederiks	—	—	—	1½	2½	—	1½	—	3	8½	?	—	—	5
20. — Horsens	1	½-1	—	1-2	—	—	—	—	2-4	4-8	1-1½	—	—	6-
21. — Do.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. før Kælningen	1	—	—	1	—	—	—	—	½	2½	—	—	2	6
b. strax	1½	—	—	1	1	1	—	—	—	4½	1	1	—	12
c. senere	1	½	—	1	1½	1½	—	—	—	5½	1¼	1¼	—	12
d. Slutn. af Vint.	1	½	—	1	2	2	—	—	—	6½	1¼	1¼	—	12
22. Egnen ved Aarhus.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. endnu malkende Køer	½	1	—	1	—	2	—	—	—	4½	—	½	—	14
b. Goldføer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	½	8
c. efter Kælningen	1	1	—	1	—	4	—	—	—	7	—	½	—	14
23. Egnen ved Aalborg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a. før Kælningen	—	—	—	—	4-6	—	—	—	—	4-6	—	—	1	?
b. efter —	1	2	—	2	2	—	—	—	—	7	1	—	—	2
c. Slutn. af Vinteren	1	2	—	4	2	—	—	—	—	9	—	—	—	ba
24. Det nordvestlige Slesvig	—	—	—	2½	—	—	—	—	—	2½	¼	—	—	20
25. Egnen ved Aabenraa	—	—	—	—	6-8	—	—	—	—	6-8	—	—	—	16

Til disse Foderblandinger for Malkekvæg skal endnu kun føjes fra Gaarde i Kjøbenhavns Omegn et Par, som ikke godt kunde faa Plads i Skemaet. Fra en Bondegaard er opgivet: 1 Pd. Rapsfage, 5 Pd. Hvedeklid, 2½ Pd. Maltrød og 3 Skpr. Kunkelroer; fra en anden: 1 Pd. Rapsfage, 1 Pd. Linfage, 3 Pd. Rugklid, 4 Pd. Bng- og Verteblanding samt 3 Skpr. Raalraber. I denne Egn gives almindelig et meget stort og i det Hele taget et meget sammensat Kraftfoder. Fra en større Gaard paa Amager er Fodermængden opgivet saaledes: „Jeg giver daglig 2½ à 3 Skpr. Roer pr. Ko, og anseer jeg dertil en 8 Pd. Hø, et Par Pd. Oliefage (Raps-, Lin- og Palme-fage), 4 Pd. Hvede- og Rugklid og et Par Pd. Skraa,

ifær af Byg, Erter og Havre for at være et passende Foder til en Ko, der skal svare til de Fordringer jeg stiller, nemlig at malke godt (ca. 3000 Potter) og efter et Mars Forløb at være fed. Jeg stiger Tid efter anden med Foderet, saa at jeg tilfidsft naaer lidt over 40 Pd. Høvardi pr. Ko daglig, og mine Køer have da ved Afgangen en Vægt af ca. 1000 Pd." Af ovenstaaende Skema vil sees, at man i de anførte Exempler kun undtagelsesvis er naaet op til et Kraftfoder af denne Størrelse. Paa Gaarden Nr. 1 (Helsingoreggen) gives nemlig indtil 14 Pd. Kraftfoder, men her malkes og fedes ogsaa paa samme Maade som i Kjøbenhavns Nærhed. Alle de øvrige ovenfor opgivne Blandinger ere derimod fra egentlige Mejerigaarde. Det største Kraftfoder af disse er opgivet fra Gaarden Nr. 16 (det sydlige Fyen), nemlig indtil 13½ Pd. Dernæst følger Nr. 11 og 12 (det sydlige Volland og Falster) med indtil 10½ Pd. samt Nr. 23 (Aalborgereggen) og Nr. 4 (Roskildeeggen) med henholdsvis 9 og 8 à 9 Pd. Mindre end 4 à 5 Pd. er der dog ikke givet til Køer efter Kælvingen. Paa Nr. 20 (Horsenseggen) er man i Slutningen af Vintereen naaet op til 6½ Pd., og dette fremhæves som et stærkt Foder af en Mand, der har haft Lejlighed til at blive kjendt med Fodringen paa ikke faa Gaarde i denne Egn. Fra samme Egn er den daglige Fodermængde til Malkekøer i velholdte Besætninger ansat gennemsnitlig til 1 Pd. Rapslage, 1 Pd. Palmelage, 2 Pd. Klid, 2 Pd. Havre, 1 Pd. Byg, altsaa 7 Pd. Kraftfoder og 5 Pd. Hø samt Køer, om de havees.

Da de anførte Foderblandinger ere benyttede hver for sig paa en enkelt Gaard, saa kan man selvfølgelig ikke betragte dem som et alment Udtryk for Fodringen paa den Egn, de skrives fra; et saadant vil i det Hele vanskeligt kunne opstilles. Det fremhæves imidlertid jævnlige i Beretningerne, at der, navnlig paa Bøndergaarde, ofte gives et mindre stærkt Foder, og i Almindelighed turde vel de her opgivne Mængder anses for at være den omtrentlig højeste Grænse, man endnu er naaet til.

Forøvrigt tillade de foreliggende Beretninger os ikke ad

Sammenligningens Vej at fælde nogen Dom over Godheden eller Hensigtsmæssigheden af de opgivne Blandinger, hvorfor de ogsaa kun fremsættes som Exempler med den Forudsætning, at de hver for sig ere valgte med den bedste Indsigt i de stedlige Forhold. Det er nemlig ikke alene den temmelig store Mængde af Sorter af Fodermidler, der er Aarsagen til at Fodringen er saa forskjellig paa de forskjellige Gaarde. Thi ved Siden heraf er der jo, for hvert enkelt Sted, en Mængde dels mere almindelige dels ganske særlige Forhold, der hver for sig kræve deres Ret, naar Foderplanen skal lægges. Saaledes har jo Aarets Høst gennem Mængden og Bestaffenheden af det Indhøstede en meget stor Indflydelse paa Forbruget af Kraftfoder den følgende Vinter, og særlig tilkommer vel her Hø og Roemængden den største Betydning. Endvidere kræver Besætningen særligt Hensyn: den Stand i hvilken Kreaturerne ere ved Indbindingen eller før og efter Kælvingen, Kælvingstiden, Antallet af Overløbere, Kasterere og Udsætttere. I Forbigaaende skal her ogsaa nævnes Besætningen vedrørende, at Fodringsmaaden sandsynligvis ogsaa har en stor Betydning med Hensyn til Besætningens Vedligeholdelse, idet Virkningen af en Vinters Fodring vist ikke er indskrænket alene til Djebliffet, men strækker sig gennem et længere Tidsrum. Fra en æret Landmand have vi til Forstaaelse af denne vigtige Sag modtaget et mere udførligt Bidrag, som skal blive gjengivet nedenfor.

Angaaende Fedekvægets Fodring hidfattes følgende: Fra Holbækegnen (Nr. 6 i ovenstaaende Skema). Mine Udsættertyre og Køer giver jeg i Reglen fuldt Fedefoder samtidig med, at jeg binder hele Besætningen ind, dog saa de ikke saa stærkt et Foder de første 14 Dage som senere. 50 à 60 Stykker indse Stude, som jeg først ønsker at have færdig til Salg i Maj og Juni, staa i Reglen i 4 à 6 Uger paa Halm, Hø og Køer alene; først i Begyndelsen af December saa de fuldt Fedefoder. Dette Sidste bestaaer af 50 Pd. Kartofler, 25 Pd. Kunkelkøer, 6 Pd. Klid og 1 Pd. Rinkage samt en lille Givt Hø. Et saadant Foder paaskynder Fedningen mere end 75 Pd. Køer, 8 Pd. Stæraa og 1 Pd. Rinkage, hvilken

sidste Blanding jeg i Almindelighed bruger, naar jeg ikke har Kartofler. Kartofler er et fortrinligt Foder til Fedevæg, men ikke destomindre faaer man kun en ringe Pris for dem ved at fodre dem op, men ogsaa ved andet Foder maa man jo ligne meget paa Gjødningens Konto. — Foderordenen er følgende: om Morgenen tidlig Halm, Kl. 7½ Kartofler, Kl. 10½ Kraftfoder, Kl. 1 Koer, Kl. 3 Kartofler, senere Hø og en Givt Halm til Natten. Har jeg ingen Kartofler, gives 2 Givter Kraftfoder og 2 store Givter Koer.

Fra det sydlige Fyen: Der begyndes altid med Halm og Koer alene; først 3 Maaneder før Fedningens Afslutning gives 2 Pd. Linfage, som gradvis forøges til 8 Pd. daglig; i de sidste 6 Uger tilføjes endvidere 4 Pd. Skraa af Vælgfød eller Blandkorn. Koemængden varierer fra 60—100 Pd. Alt Foder gives tørt og ublandet; Kornet grattes; Haffelseskjæring eller Hakning af Koer foretages aldrig.

Fra Horsensegnen. Til Fedning ere Rodfrugter nydede, det er endogfaa sjælden, at andre Gaarde end de rodfrugtdyrkende fede Kreaturer af nogen Betydning. Ved Siden af disse bruges Oliefage (mest Rapsfage), Havre og Bg, omtrent ligemeget af alle tre Dele.

Fra Aarhusegnen. Der gives 2 Pd. Havre, 1½ Pd. Rug, 1½ Pd. Bg, 1 Pd. Lin- og 1 Pd. Rapsfage, 2 Skpr. Koer (Turnips og Kaafraber) samt 8 Pd. Enghø; dette Foder forøges noget under Fedningen. Kraftfoderet blandes med Haffelse og henses 24 Timer til Selvopledning.

Fra Mols. Følgende Fedningsmaade har jeg anvendt de tre sidste Aar, jeg har haft med Fedningen at gjøre, og jeg har været vel tilfreds dermed: Studene opstaldes til Mikkelsdag og faa den første halve Snes Dage alene Halm samt Kartofler, indtil 1 Skp. Foderet gives da saaledes, at der om Morgenen begyndes med Havrehalm og dernæst en Givt Hø, om jeg har det, men dette har manglet mig ved nærværende Tilfælde, derefter Vand og da Kartofler med en umiddelbart paafølgende Givt Havrehalm. Til Middag atter Kartofler og

Havrehalm; efter Midten af Eftermiddagen en lignende Dobbeltgift og derpaa Rughalm til Natfoder. Ved saaledes at lade Halmen følge umiddelbart efter Kartoflerne fortæres den med mere Lyst, og tillige faaer Dyret en længere Hviletid ved flige Dobbeltgifter. Derefter gives tillige 1 Pd. Skraa, væsentlig Havre men helst en Blanding af $\frac{1}{2}$ Havre, $\frac{1}{4}$ Boghvede og $\frac{1}{4}$ Erter. Efterat der saaledes i en halv Snes Dage er fodret med Halm, Kartofler og 1 Pd. Skraa tilføttes 1 Pd. Einkage, og nu forøges Foderet fremdeles under Fedningen i denne Orden med stiftetvis Tillæg af 1 Pd. Skraa og 1 Pd. Einkage indtil 8 Pd. ialt, tilligemed $1\frac{1}{2}$ Skp. Kartofler eller i Mangel heraf 2 à 3 Skpr. Roer (Turnips eller Raalraber). Mod Slutningen gives saa gjerne $\frac{1}{2}$ Skp. Kartofler mindre samt et Par Pund Kraftfoder mere. Herved kunne almindelige Stude i 10 à 12 Uger blive rigelig fede til at afgaa til England. — Da denne Fodring er brugt af en Mand, som har fedet Stude i henved 40 Aar have vi beregnet disse Foderblandinger efter den kemiske Gjennemsnitsanalyse og faaet følgende Resultat:

	Eggehvite- stof.	Fedt.	Sutterstof.	Førstof.	Forhold.	
					Eggehv. til Kvælstof fri St.	Fedt til Eggehv.
	$\bar{u}$	$\bar{u}$	$\bar{u}$	$\bar{u}$	1:	1:
1 $\bar{u}$ Havre, 33 $\bar{u}$ Kartofl.	0,78	0,15	7,39	9,11	7,9	5,2
1 $\bar{u}$ Havre, 1 $\bar{u}$ Einkage og 33 $\bar{u}$ Kartofler	1,06	0,25	7,70	9,99	7,8	4,2
3 $\bar{u}$ Blandskraa, *) 3 $\bar{u}$ Einkage, 33 $\bar{u}$ Kartofl. .	1,87	0,49	9,45	13,41	5,7	3,8
4 $\bar{u}$ Blandskraa, 4 $\bar{u}$ Ein- kage, 33 $\bar{u}$ Kartofl. . . .	2,32	0,65	10,29	15,23	5,1	3,5
5 $\bar{u}$ Blandskraa, 5 $\bar{u}$ Ein- kage, 22 $\bar{u}$ Kartofl. . . .	2,48	0,75	8,89	14,13	4,3	3,3

Antages disse Tal at være det omtrentlige Udtryk for Foderets Indhold af Næringsstoffer og for de Endringer, der have fundet Sted under Fedningen, da maa de tillige siges at være et smukt Vidnesbyrd om hvad Tænksohmhed og et praktisk Blik

*) Blandet af $\frac{1}{2}$ Havre, $\frac{1}{4}$ Boghvede og $\frac{1}{4}$ Erter.

for Dyrenes Krav alene formaaer. — Saalænge Studene blot faa Halm og Kartofler, gives Halmen hel. Kartoflerne gives hele, men vel rensede for Jord over en Harpe. Saasnart Kjørnefodringen begynder, bliver Halmen skaaret til Hakkelse, blandet med den gruttede Sæd og knuste Oliekager, fugtet med Vand og pakket tæt sammen i en Fjællekasse for at tage nogen Varme; og Kassen dækkes med sammenbundne Braater. Foderagen, behandlet paa denne Maade, ædes hellere, end naar der fodres med tør Straa og Hakkelse. — For ungt Kvæg (Foderstude) er Roer et sundt og drivende Foder, der bevirker, at Dyret aldrig staaer i Stampe om Vinteren; dog troer jeg, at uden en lille Givt Kraftfoder — 1 Pbd. daglig og helst Linkage — faaer man ikke den fulde Nytte af dem. Som Fedefoder staa Roerne langt tilbage for Kartofler, disse drive mere og kræve forholdsvis mindre Kraftfoder. De fleste Stude har jeg fedet med Kartofler, Kjørskaftehavre, skraaet Sæd, Linkage, Hø og Rughalm. Jeg har ogsaa ofte maattet undvære Kartoflerne i dette Foder og erstatte dem med Raalraber og Turnips; senest har jeg fedet med Kartofler, skraaet Sæd, Linkage, Havrehalm og Rughalm; men altid har jeg funden bedst Regning ved at give $1\frac{1}{2}$ Skp. Kartofler daglig pr. Høved. Dette Kvantum kan en jævn stor Stud fortære og taale hele Fedetiden igjennem uden Skade for Fordøjelsen og uden Forsættelse i Foderet; som sagt tager jeg dog $\frac{1}{2}$ Skp. fra henimod Fedningens Slutning. — At der med Hensyn til Omhu ved Kreaturernes Fodring og øvrige Behandling mange Steder staaer meget tilbage at ønske er vist, og meget vigtigt er det at have en paalidelig og tænksom Kogter; men naar Landmanden selv enten mangler Tid eller Sands for Sagen samt Godhed for Dyrene, da rettes Fejlene ikke let.

Fra Mols. Stalden besættes om Efteraaret dels med Foderstude, som skulle græsfebes næste Sommer, dels med Stude til Fedning om Vinteren, og som afgaa i Marts og April. Halmen skjæres i Hakkelse til begge Slags sammen med Værtchavre i Straaet; kun til Ratsfoder gives hel Halm.

Foderstudene faa indtil Jul foruden Halm daglig pr. Baas omtrent 1 Neg Ertehavre, der kan anslaaes til 1 Fjærdingfar hel Sæd. Efter Jul gives tillige 1 Givt Hø og senere hen lidt Kraftfoder. — Til Fedestudene gives først Kartofler indtil 1 Skp., 1 Givt Hø og omtrent $1\frac{1}{2}$ Neg Ertehavre pr. Baas. Kartoflerne slippe gjerne op i December, og faa begynder den egentlige Fedning. Der gives da foruden Halm og Ertehavre, som nævnt sidst, tillige 1 Givt Hø, 1 Skjæppe Bygstraa og 5 Pbd. Linkage pr. Baas. Dette Foder er omtrent eens hele Fedetiden, kun mod Slutningen øges Kraftfoderet ofte lidt. Fedestuden vejes regelmæssig en Gang om Maaneden til samme Tid om Dagen. Paa det nævnte Fedefoder var Vægten og Fremgangen af 22 Stude i Vinteren 1872 som følger:

de vog i Gjennemsnit pr. Styk.

d. 5. Jan.	951 Pbd.						
" 2. Febr.	995 "	Tilvæxt i 29 Dage	44 Pbd.,	pr. Dag	1,5 Pbd.		
" 4. Marts	1026 "	" " "	31 " 31 "	" " "	1,0 "		
" 9. April	1066 "	" " "	36 " 43 "	" " "	1,6 "		

3 96 Dage var altsaa den gjennemsnitlige Vægtforøgelse pr. Styk 115 Pbd. og daglig 1,2 Pbd.

Fra Mors angives den omtrentlige Fodermængde og Foderorden for et Par Gaarde saaledes: Paa en Gaard gaves til Foderstude: 3 à 4 Givter Halm, 2 Givter Havre eller Bygkjerve, 1 Givt Enghø og 1 Gang Vand; til Fedestude: 1ste og 2den Givt om Morgenen Havrekjerve, 3die Hakkelse med $\frac{3}{4}$ Fjldr. Grutning af Rug, Byg og Havre og $\frac{1}{2}$ Pbd. Linkage, — Vand — derefter følger 3 Givter efter hinanden hver med Hakkelse, Grutning og Linkage som ovenfor, — 7de Givt Kløverhø. Fedestudene faa altsaa daglig ialt 3 Fjærdingfar Grutning og 2 Pbd. Linkage, 2 Givter Havrekjerve og 1 Givt Hø. Malkekøerne faa Foderet i følgende Orden og Mængde: 1 Givt Havre eller Bygkjerve — derpaa Hakkelse med $\frac{3}{4}$ Fjldr. Grutning, $\frac{1}{2}$ Pbd. Palmefage og $\frac{1}{2}$ Skp. Gulerødder, — derefter følger Kløverhø, — Vand — Blandsædskjerve — Hakkelse med Kraftfoder som ovenfor men

uden Gulerødder, — atter et saadant Foder, — Vand — og tilsidst Kløverhø. — Paa en anden Gaard gives til Fedestude: 1) Kløverhø — 2) dito — 3) Hakkelse med 1 Fjdr. Rug, Byg og Havregrutning — Vand — 4) Hakkelse med samme Mængde Grutning og $1\frac{1}{2}$ Pd. Vinkage, — 5) ditto men uden Vinkage, — 6) Kløverhø, — Vand, — 7) $\frac{1}{2}$ à 1 Skp. Kartofler, — 8) Havrekjærve; af Kraftfoder gives altsaa daglig $\frac{3}{4}$ Skp. Grutning og $1\frac{1}{2}$ Pd. Vinkage. — Paa en tredje Gaard gives ligeledes til Fedestude 5 efter hinanden følgende Foder af Hakkelse, hvortil ialt gives $\frac{1}{2}$ à 1 Skp. Byggrutning. Mellem 4de og 5te Givt gives Vand, og efter 5te $\frac{1}{2}$ Skp. Kartofler og derpaa Kløverhø.

Om Kalveopdræt meddeles fra Haderslev Besteramt: Mine Kalve die Moderen i de første 10 Dage efter Fødslen. Koen bliver da malket ren 3 Gange daglig, første Gang om Morgenen før Kalven faaer Lov at die. Efter de 10 Dages Forløb faaer Kalven sød Mælk et Par Dage, derpaa tilføttes stummet Mælk, indtil der efter en Ugestid gives stummet Mælk alene. Heraf gives 4 à 6 Rander blandet med Oliefagemel og Grutning; dog bruger jeg ogsaa istedet herfor at give hver Kalv 2 à 3 gode Stykker Rugbrød daglig. Det gjælder jo navnlig om at holde Dyrets Fordøjelse i Orden de første 2 Maaneder. Saasnart de ville pille Straa gives godt fint Marsthø. Om Sommeren sættes Kalvene paa gammel kraftig Græsgang, dog kun forsaavidt de ere over 2 Maaneder gamle. Der gives da tillige stummet Mælk, indtil Kalven er 6 à 8 Maaneder, og uden nogen Tilføkning, medmindre der er et Dyr, som man ønsker at drive stærkere frem. 8 Maaneders Kalve slippes løse paa en Fenne. Sidst i September bindes de stedse ind, og de, der da ere 8 Maaneder gamle, faa 6 à 8 Pd. Marsthø, 1 Pd. Svinemel og $\frac{1}{2}$ —1 Skp. Turnips samt Halm efter Behag; de, der ere 1 à 2 Aar gamle, faa 1 à 2 Skpr. Turnips samt Hø, dels Marsthø dels Gesthø, men ingen Svinemel. I Regelen slipper dog Turnipsen op ved Juletid, og da Kaaalraberne oftest kun slaa til til de yngste Kalve og Fedevæget, faa faa

de 1 à 2 Aarige efter Sul kun Halm og Hø; men hvis Foderstanden herved ikke bliver saa god som ønskelig, gives hen i Foraaret lidt Spinemel eller Skraa. — Saavidt muligt opdrætter jeg en Kalv af hver Ko i Besætningen, og Kvierne kælve i en Alder af $2\frac{1}{2}$ à 3 Aar.

Foderets Indflydelse paa Produktionen. Dette er en Sag af særdeles Bigtighed, men ogsaa af en ligesaa udviklet Natur. Det maa nemlig ikke oversees, at man her har med en Samvirken af to Faktorer og tilmed to ubekjendte at gjøre, nemlig Racens, Stammens eller det enkelte Dyrs særegne Stoffliste paa den ene Side og en (mulig) specifik Virkning af de forskjellige Fodermidler paa den anden. Man maa derfor ogsaa kunne bestemme den ene Faktor, førend det kan gaa an at tillægge den anden nogen bestemt Værdi. For Malkekoens Vedkommende har man nok i Prøvemalkningen et Mittel til at bedømme Malkeevnen med Hensyn til Mængden af Mælk, men saalænge man endnu ikke kjender noget lignende bekvent og brugbart Mittel til med nogenlunde Sikkerhed at bedømme Malkeevnen med Hensyn til Mælksens Kvalitet og særlig Smørets Mængde og Bestaffenhed, saa kan Regningen ikke opgjøres. For Fedekvæget gjælder noget lignende. Her har man, — foruden Dyrets Bygning og Udseende, til hvilke der naturligvis maa tages Hensyn saavel hos Malke- som Fedekvæg, — kun Vejningen og de praktiske Greb som Midler til at danne sig en Forestilling om Dyrets Ejendommelighed. Dertil kommer endnu, at de enkelte Fodermidler hver for sig kunne have en forskjellig Indflydelse i de forskjellige Perioder af Fodringen, og eftersom de gives i den ene eller den anden Blanding. Selvfølgelig tør derfor alle Meddelelser om Foderets Indflydelse paa Produktionen kun modtages med en vis Varsomhed. Dog er det saa, at selv om Dyrets særegne Stoffliste i Almindelighed er bestemmende for Produktionens Retning, saa kan denne dog ændres meget betydeligt baade kvantitativt og kvalitativt efter Foderets Art og Bestaffenhed, og Meddelelser om Foderets Indflydelse maa derfor have en vis Værdi, om man end ikke kjender Besætningernes Ejendommelighed.

Dette stadfæstes ogsaa derved, at Erfaringerne fra det praktiske Liv i dette Punkt staa i ret god Overeensstemmelse. I det Følgende skal vi derfor gjengive, hvad Beretningerne indeholde herom for nogle af de vigtigste Foderstoffer.

Mælk. Af disse ansees Rapskage af de Fleste for at være uundværlig ved Fodringen af Malkføer. Den har, naar den bruges med Maade, ikke alene en fortrinlig Indflydelse paa Dyrets Velbefindende, Haarlaget bliver glat og glindsende, Gjødningen jævn og blød, men indvirker tillige heldig paa Besskaffenheden af Smørret, der nemlig bliver lindere, fyldigere og ligesom friskere samt faaer en Bismag, der minder om Græsmør. Der angives tillige, at den forøger Mælken Mængde, medens den dog maatte i samme Grad gjør Mælken tyndere. „Et Tilskud af Rapsk. forøgede Mælkemængden med 1 Pot for hvert Pund paa en Tid, da et Tilæg af Korn og Palmekage ikke frembragte nogen Forøgelse.“ Gives den i større Mængde, faaer Smørret dog let Affmag. Hvormange Pund Rapsk., der uden Skade tør gives, afhænger imidlertid af, hvad der forøvrigt fodres med. Saaledes opgives fra Horsensegnen, at man nok kan give 1 Pd. R. til 4 Pd. Korn eller Klid. Fra Falster meddeles, at naar man gav mere end $1\frac{1}{2}$ Pd. Rapsk. til 2 Pd. Palmekage samt 6 à 7 Pd. Straa og Klid, har man vel kunnet vinde i Mælkemængde, men Smørret blev ogsaa mindre fint. Fra en Gaard (Nr. 6 i ovenstaaende Skema), hvor der fodres med 6 Pd. Klid og 50 Pd. Roer, fremhæves, at 1 Pd. Rapsk. hertil er nødvendig for at faa Smørret lindt; det antages, at det er den store Mængde Roer, som kræver denne Tilgift. I en Blanding af 1 Pd. Rapsk., $1\frac{1}{2}$ Pd. Palmek., 3 Pd. Klid og 3 Pd. Straa (se Skemaet Nr. 3) gav $1\frac{1}{2}$ Pd. R. Affmag paa Smørret, saa man maatte opgive det halve Pund.

Palmekage synes at have en modsat Virkning. I den sidstnævnte Blanding søgte man at erstatte Rapskage Pund for Pund med den billigere Palmek., men Smørret blev tørt og tabte i Bismag. En Forøgelse af P. i det ovennævnte Foder fra Falster forøgede ikke Mælken, men man brugte mindre

Mælk til et Pund Smør. Forsøg, foretagne paa en Gaard ved Koeskilde, viste ved stiftetvis Fodring med 5 Pd. Palmef. og 5 Pd. Byg- og Havrestraa, at det samme Dyrs Mælk altid blev c. 3 pCt. rigere paa Fløde efter P. end efter Straa. Der antages ogsaa, „at Smørudbyttet bliver større efter P., men Smørret bliver let for tørt og kort samt mindre velsmagende; det synes, som om man ikke godt kan lade P. udgjøre mere end $\frac{1}{3}$ af Kraftfodermængden uden at denne mindre heldige Indflydelse mærkes. Denne modvirkes dog af Rapskage, saa at disse to Stoffer forsaavidt passe fortrinlig sammen; dog er det ikke raadeligt ved den nævnte Mængde Palmefage at give mere Rapskage end $\frac{1}{6}$ af hele Kraftfoderet.“ „Paa en Gaard, hvor der fodres med 5 Pd. Ærtehavre, 1 Pd. Rapskage og $1\frac{1}{2}$ Pd. Palmenødmel, forøgede et yderligere Tilskud af Palmefage og Palmenødmel ikke Mælkemængden, hvilket derimod et lignende Tilskud af Ærtehavre gjorde.“ — Skjøndt Mælken ved et sundt og regelmæssigt Foder i Almindelighed kun forandres i Mængde samt i Forholdet mellem Vand og Tørsubstans, og skjøndt den særegne Bestaendighed af Smørret efter Fodring med Palmefage nok kunde stufte, naar Spørgsmaalet er, om dette Foderstof virkelig forøger den absolute Mængde af Smørfedt i Mælken, saa er det dog sandsynligt, at dette Sidste er Tilfældet, at nemlig Smørfedt efter Fodring med Palmefage udgjør en større Brøddel af Mælkens hele Tørstofmængde. Dette er tilfyneladende en Sag af mindre praktisk Betydning, idet Mejerimanden vel er tilfredsstillet, naar han blot seer, at der bruges mindre Mælk til et Pund Smør, men en fuldstændig Opklarelse heraf kunde dog vist give et væsentligt Bidrag til Forstaaelse af dette Foderstofs Ejendommelighed. Og for et omhyggeligt Kalveopbræt t. Ex. maa det jo ogsaa altid være af Vigtighed at kjende Fodermidlernes særegne Indflydelse paa Mælkens Sammensætning. — Fra en enkelt Side møde vi den Bemærkning, at Palmefagen ikke alene overfører sit eget stearinagtige Fedt i Mælken, men at Forøgelsen af Smørfedt endog skeer paa Beføstning af Dyrrets eget Fedt, eller m.d. andre

Ord, at den kan afmagre Malkoer. Vi tør imidlertid kun henstille denne Bemærkning til Landmændenes Prøvelse.

Palmefage har ligesom Rapsfage ogsaa enkelte Steder fundet Anvendelse til Fødning, men dog næppe i nogen større Udstrækning. Her hælder Linkage endnu sin Overvægt over de andre Sorter Oliefager. At Linkagen saaledes foretrakkes til Fedekvæg, maa tildels have sin Grund i den fortrinlige diætiske Virkning, som den har paa Dyret, selv om den gives i større Mængde. Rapsfage fremkalder nemlig let Ræring, navnlig hvor der tillige gives Roer eller Kartofler, medens Linkage tværtimod gjør Gjødningen fastere. Og denne diætiske Virkning, der sandsynlig har sin Grund i de indeholdte Næringsstoffers særegne Beskaffenhed, maa vist sættes ligesaa højt om ikke højere end den større Fedtmængde, eller den formentlig lettere Fordøjelighed særlig for Fedekvæget, hvor Fordøjelseskraften sættes paa saa haard en Prøve. Og i Sammenligning med Palmefage har Linkage et ikke saa lidt højere Næringsindhold navnlig hvad Æggehvidestof angaaer. Ved Fødningen ønske vi jo ofte at give dels et mere sammentrængt dels et mere æggehviderigt Foder, end vi have det i vore andre almindelige Fodermidler, især naar man bruger Rodfrugt i større Mængde. Saalænge derfor Benyttelsen af Bælgfrugt er saa indskrænket som nu hertilands, saa er man ogsaa i samme Grad mere henvist til at fodre med Oliefage. Men Palmefagen kan, selv om den er af god Kvalitet, ikke fyldestgøre disse Fodringer til Fedefoderet; den er ikke saa sammentrængt og ikke saa æggehviderig. Hvorvidt Bomuldsfrø eller Jordnødfage kan erstatte Linkage er tvivlsomt, og idetmindste foreligger der næppe endnu tilstrækkelige Sagttagelser, til at man tør have nogen bestemt Mening herom. — Linkage benyttes kun i ringe Mængde og undtagelsesvis til Malkkvæg; det skulde da være til Ung- og Gødkvæg. Som det vil sees af Skemaet over Foderblandingerne gives der foruden i Nr. 1 kun Linkage i to Blandinger. I den ene nemlig 1 Pd. sammen med 3 Pd. Korn, $1\frac{1}{2}$ Skp. Runkelroer og 12 Pd. Klø-

verhø; i den anden $\frac{1}{2}$ Pd. blandet med $\frac{1}{2}$ Pd. Rapskage, 1 Pd. af Klid, Byg og Havre, $\frac{1}{2}$ Pd. Ærter og c. $\frac{1}{2}$ Skp. Roer. Dette sidste Foder begrundes med „at Rinkage giver mere Kjød, federe Mælk og finere Smør; jeg anseer $\frac{2}{4}$ Pd. Rinkage for ligesaa værdifulde som 1 Pd. Rapskage og maa derfor foretrække de første til de nuværende Priser. Palmekage kan jeg efter min Erfaring kun være tjent med at købe til $\frac{2}{3}$ Pris af Rinkage.“ Imidlertid fremhæves dog fra flere Sider, at Rinkagen gjør Smørret oliet.

Hvedeklid tillægges almindelig en heldig Indflydelse paa Smørrets Finhed; tillige bidrage de til at gjøre Smørret lindt, men gives de som Hovedfoder, faaer det let en mindre kraftig Smag. Man faaer i Reglen ogsaa mere om end noget tyndere Mælk efter Klid, og de ere et sundt Foder for Kvæget. I visse Henseender have Klid altsaa Lighed med Rapskage, men ere dog i det Hele et mildere Fodermiddel. Klidens Nærsonhed kan imidlertid være temmelig forskjellig, og medens man derfor i enkelte Egne f. Ex. paa Holland og Falster tildels eller ganske vrager dem, saa stilles de højt som Mælkfoder fra andre Steder. Og da Klid kan erstattes tildels ved Byg og, som det synes, navnlig ved Havre, saa retter Forbruget sig ogsaa meget efter Markedspriserne paa disse Stoffer. Fra en Gaard (Nr. 3 i Skemaet) meddeles, at en Ombytning af Havrestraa og Klid, Pund for Pund, hverken har medført nogen Forandring i Mælkemængde eller i Smørrets Kvalitet; Prisen har altsaa der været det Afgjørende ved Valget. Men fra Roestildecguen anføres, at Klidens Foder-værdi neppe kommer højere end til $\frac{2}{3}$ af Havrens, og „da der i Nar er høstet saameget Hø, hvilket Hvedeklid ellers er bestemt til at erstatte, saa vil jeg ikke benytte dem i Vinter.“ Med Hensyn til Forholdet mellem Prisen paa Klid og Byg angives fra en Side, at et Pund Klid kun maa koste halvt mod Byg, om det skal betale sig at bruge dem. Paa Gaarden Nr. 6 i Skemaet, hvor Hovedfoderet er Klid, kjøbes disse dog, naar et Pund koster $2\frac{1}{2}$ β, imod at et Pund Byg koster

3½ f; dette stemmer ogsaa omtrent med den Angivelse fra flere andre Gaarde (Fyen og Jylland), at Prisen paa Klid kun maa være ⅔ af Byggets, for at det kan betale sig at fode dermed.

Som det vil sees af de merberørte ovenangivne Foderblandinger, er der ikke givet ret store Kvantiteter af Byg i det daglige Foder til Kælvæver: den største Mængde, med Undtagelse af en enkelt Gaard, er 3½ Pund. Grunden hertil er for de fleste af disse Gaardes Vedkommende, at Bygget ikke er mælkedrivende nok, at Smørret bliver tættet derefter, og at Bygget ofte har en højere Markedspris end Havre og Klid. I de fleste velfodrede Besætninger bliver derfor Havre, Klid og Oliefage stillet jævnsides med Byg i Foderblandingen. Ogsaa til Fedevæg tilfidesættes Bygget noget for Vinkage, Erter og Havre. — Havre (og Hvede) fremhæves som det bedste Kraftfodermiddel til Mælkevæg blandt vore Sædarter. Den er mælkedrivende og bidrager til at gjøre Mælken fed og Smørret lindt. — Rug, Erter og Vikker maa derimod anvendes med Barsomhed til Køer, der mælke, og naar man vil levere fint Smør. „Rugstraa i større Mængde (3 à 4 Pd.) giver Affmag paa Mælken og kun lidt Mælk,“ „og Erterne kan, selv i ringe Mængde give Smørret Affmag.“ Dog kan Erter gjøre Gavn i en passende Blanding som et kraftigt og styrkende Foder, der bedre end noget andet „holder Rjødets paa Mælkekoen“. „Bed at give 3 Pd. Bygstraa istedetfor 3 Pd. Erter og Byg (lige Dele), i en Blanding af 1 Pd. Rapsfage, ½ Pd. Palmefage og ¼ Skp. Runkelroer blev Smørret mere tørt.“ Paa en Gaard fodres der indtil Jul med ½ Pd. Vinkage, 1½ Pd. Korn og 1 Skp. Køer samt Vikkehavre; „hændes det da, at Vikkehavren har begyndt at sætte Rjærne, før den flaaes, kan jeg ikke give mere end 10 à 12 Pd. daglig deraf pr. Ko uden at Smørret bliver kort.“

Køer ansees mere og mere som uundværlige; der anvendes gjennemgaaende kun Runkelroer og lidt Gulerod til Mælkevæver, medens Goldkøerne faa de ringere Køeforter, hvor

disse i det Hele bruges. Det antages, at man til et stort Kraftfoder i passende Blanding kan give indtil $2\frac{1}{2}$ à 3 Skp. Runkelroer uden Skade for Smørret. Derimod giver selv en meget ringe Mængde Raalraber og ligeledes ogsaa Turnips Afsmag. Der anføres saaledes fra en Gaard, (Nr. 3 i Skemaet) hvor der gives 1 Skp. Turnips til Goldkøerne, at man maa holde op med Turnipsfodringen mindst i 3 Dage før Kælningen, da ellers endog en enkelt Køes Mælk kan overføre Smagen paa hele Besætningens Mælkemasse. Da der en Vinter fodredes med 3 Skp. Turnips pr. Ko, kunde Smagen mærkes 8 Dage efter at der var hørt op med at gives Turnips. Det maa derfor betvivles, hvad der angives af en jydsk Landmand, at man uden Skade for Smørret kan give $\frac{1}{2}$ Skp. Turnips eller Raalraber sammen med 2 Pd. Raps- og Palmefage og mindst 2 Pd. Klid og 4 Pd. Grutning. Fra Sydjælland meddeles, at man nok kan fodre $\frac{1}{2}$ Skp. botvelste Køer pr. Ko daglig, uden at Smørret lider derved. Paa en Gaard ved Roeskilde er Raal, baade Grøn- og Hvidkaal, Rippedetmolder m. fl. blevne benyttet som Overgangsfoder, men igjen opgiven. Raalarterne maa nemlig benyttes med alt for stor Barsomhed, da Smørret ellers faaer Afsmag. Forresten yndes de af Køerne, som malte godt efter dem.

Skjøndt Halmen i Almindelighed kun betragtes som Fyldefoder, især naar der gives større Kvantiteter af Kjerne, saa maa man dog alligevel tillægge den en forholdsvis stor Betydning for Kvægets Underhold, ikke alene af Hensyn til dens Indhold af Tørstof og Aftebestanddele, men ogsaa til dens organiske eller egentlige Næringsstoffer. Og Mængden og Bestaffenheden af disse sidste er det da ogsaa, der maa lægges til Grund for Bedømmelsen af de forskjellige Halmforters Foderværdi, skjøndt man ganste vist tillige maa tage Hensyn til visse mere ydre Egenstaber som Stivhed og Blødhed; men disse Benaævnelser ere da ofte igjen kun et Udtryk for, hvorledes det ene Næringsstof, Cellestoffet, er bestaffen. Det er vel en almindelig Erfaring, at Fodring med god Halm ofte kan forøge

Mælkemængden og modsat. En Landmand meddeler saaledes, at da han forrige Vinter i et Par Dage manglede Byg- og Ærtehalm og kun var henvist til Rughalm, aftog Mælkemængden, og lignende Udtalelser forekomme jævnlig i Beretningerne. Halmarterne ere klacificerede saaledes fra Sydsjælland: „1) Havre-, 2) Byg-, 3) Hvede- og 4) Rughalm; velhøstet Halm af den blakkede Ært, den saakaldte polste Bikke, er maaste den bedste af alle Halmforter, hvorimod den grove Halm af mere sildigmodne Ærter er et meget daarligt Foder til Køer.“ Fra en anden Gaard, hvor der gives 5 Pd. Straa og 1 Pd. Rapskage, men ingen Køer, meddeles: Ved forskjellige Forsøg med Opfodring af Halm er jeg kommen til det Resultat, at Hvedehalm ikke forøger Mælken, men gjør den fed og forbedrer Dvrets Huld. Havrehalm forøger Mælkemængden, men giver tynd Mælk, og man maa være forsigtig med at opfodre for store Kvantiteter af den, da den forringer Huldet og kan fremkalde Diarrhoe. Byghalm er den bedste Halmfort og bidrager til at gjøre Mælken fed. —

Fra en Bondegaardsdrift i Odsherred have vi faaet opgivet følgende angaaende Udbyttet af en Besætning paa 8 Køer. Fra 1ste Oktober 1871 til 30te September 1872 er der forbrugt af Kraftfoder: Bygstraa 496 Pd., Klid 8,534 Pd., Palmekage 4,590 Pd., Rapskage 500 Pd., Mast 3,920 Pd., Hø 3,000 Pd. og Køer 67,500 Pd. Udbyttet i Mælk har i samme Tid været 54,828 Pd., altsaa i Gjennemsnit pr. Ko 6,853½ Pd. for hele Aaret og c. 18 Pd. om Dagen. Den bedste Ko har malket 8,087 Pd. eller daglig i 366 Dage c. 22 Pd. Der er anvendt Kraftfoder ogsaa om Sommeren paa Stald, men da kun forholdsvis lidt, og kun naar Græsset var knapt. Der tilføjes, at naar der om Sommeren er givet Halm ved Siden af Græs eller andet Grønfoder, har Mælken stadig været meget mere uholdbar end paa Græs eller Vinterfoder alene. Men naar Mælken blev aftjølet ved Is eller koldt Vand mærkedes denne Uholdbarhed dog ikke.

Overgange i Fodringen. Overgangen fra Som-

mer= til Vinterfoder og omvendt søges lempet paa forskjellig Maade, navnlig efter som man raader over Rodfrugt eller ej. Dyrker man ingen Roer, hjælper man sig om Efteraaret med at tage Køerne ind om Natten paa tørt Foder, Halm, Hø eller lidt Kraftfoder efter Omstændighederne, for derved at vænne Fordøjelsen til det egentlige Vinterfoder. Paa denne Maade bliver Efteraarsovergangen dog ofte for brat, og her er det atter Køerne, som faa en temmelig stor Betydning, idet først Toppen og senere Køen ved en hensigtsmæssig Anvendelse næsten ganske kunne gjøre Forandringen umærkelig. — Fra en Gaard i Sydsjælland (Nr. 8) beskrives Fodringen ved Efteraars- og Foraarsovergangen saaledes: naar der er sparsomt Græs om Efteraaret, giver jeg mine Køer om Aftenen 1 à 2 Pd. Klid og Korngrut, derefter faa de et Foder Gulerod= eller Koetop og derpaa Halm, om Morgenens gives et lille Foder Hø, om der er Raad dertil, eller Halm eller Smaafoder. Er Efteraarsgræsset rigeligt, gives ingen Klid eller Sæd og heller intet Foder om Morgenens. Indbindingen retter sig tildels efter Vejrliget og Græsset, men man handler rettest i at tage tidlig paa Stald. Naar Køerne ere bunden ind for bestandig, hvilket bør ske, inden de tabe i Mælk og Huld, giver jeg to store Foder Roerblade om Dagen, og de vandes kun een Gang daglig. Formangé Blade give Afføring, og man maa derfor lægge Mærke til Gjødningen. Jeg plejer gjerne at have Køer til Udbindingstiden, saa at Foraarsgræsset ikke virker for skarpt paa Fordøjelsen. I de første 8 à 14 Dage lader jeg Køerne gaa løse om Dagen og tager dem ind om Natten paa et Foder Hø eller Halm. — Fra en anden Gaard i Sydsjælland (Nr. 9) anføres: Køerne tages i Reglen ind om Natten sidst i September eller først i Oktober, Der gives da paa Stald lidt Hø og friske Byg= eller Havreavner. Naar Nætterne blive længere, gives et godt Foder Koetop, helst om Morgenens før Udbindingen, og de sidste otte Dage, før de tages paa Stald, faar i Reglen hver Ko 2 à 3 Pd. Bygstraa, enten udblødt i Vand paa Hakkelse, eller Køerne vandes og

faa bagefter Avner og Bygstraa tørt. Jeg troer, det er godt at vande paa Stald, da Vandet dog her holder 7 à 8° R. mod 3 à 4° i Marken. De første Dage efter den endelige Indbinding fodres med Roetop og Roer 2 à 3 Gange daglig, samt gives et Foder Hø, et Par Pund Bygstraa og 1 Pd. Oliefage, og naar da Overgangen efter en 8te Dages Forløb er gaaet heldig, lægges Foderplanen for den følgende Tid med særskilt Fodring for Ungkvæg og Mælkekvæg. De sidste fodres igjen i 3 Afdelinger: 1) de kælvede Køer, 2) de endnu mal-kende og 3) de gamle Køer.

Fra Holbækegnen. (Nr. 6). Om Efteraaret tager jeg Køerne ind om Natten en 14 Dage før Indbindingen og giver dem foruden Roer eller Roetop et lille Foder Klid eller Kjerne om Morgen. Om Foraaret sætter jeg saa tidlig paa Græs, som Omstændighederne tillade det; den første Græsning er her, hvor der er mange Sandjorder, den bedste og rigeligste, da Græsset gjerne visner bort ved Barmen og Tørken i Juni Maaned. Men jeg tager da ogsaa Køerne ind om Natten om Foraaret, sommetider i 2 à 3 Uger, og de faa da foruden Roer et stort Kraftfoder baade Morgen og Aften. Paa denne Maade tvinger jeg strax Mælken temmelig højt op.

Fra Køeskildeggen. Køerne tages paa Stald om-trent 1ste Oktober. Overgangen søges lempet ved Anvendelsen af fyldende Foder t. Ex. Kaal, Kunkelroetop, samt Hø, men jeg ikke gjerne strax giver for meget Kraftfoder eller Roer.

Paa ikke faa Steder slippe Køerne dog gjerne op hen i Vinteren, dels fordi man kun dyrker saa faa deraf, dels fordi det formentlig er vanskeligt at bevare dem Vinteren igjennem. Enkelte søge dog at gjemme en lille Rest til om Foraaret, for dermed at lette Overgangen. Dette Sidste er vist ogsaa meget at anbefale, selv hvor Koedyrkingen kun er indskrænket, da Forskjellen mellem det tørre Vinterfoder om Foraaret og det friske saftige Græs er meget større end mellem det mere tørre Græs og Staldfoderet om Efteraaret. —

Før Rælvningen tilfigter man i Reglen kun at holde

Koen i jævnt godt Hulb, og mange Steder indretter man da Fodringen efter som Koen malter eller ej. Paa enkelte Gaarde f. Ex. Nr. 3 i Skemaet ændrer man ogsaa Mængden af Kraftfoder efter hvor meget Koen malter. Her gives nemlig 4 Pd., saalænge Koen malter 4 Potter, og 1 Pd. Klid eller Havre mindre, naar den malter under. Paa Gaarden Nr. 23 gives 4 à 6 Pd. Byg samt 1 Skp. Turnips før Kælvingen, og dette er den største Mængde Kraftfoder, vi have faaet opgivet for dette Fodringsstadium. Enkelte Steder, f. Ex. Nr. 6 og 22, indskrænker man sig til Hø og Roer alene. Paa Gaarden Nr. 11 fik de Køer, der ikke havde kælvet indtil Nytaar $\frac{1}{2}$ Pd. Rapskage, $2\frac{1}{2}$ Pd. Byg og $\frac{1}{2}$ Skp. Kunkelroer, men da de toge vel meget til i Hulb herved, forandrede Foderet til 1 Pd. Rapskage, $1\frac{1}{2}$ Pd. Byg foruden den samme Mængde Roer; man tog altsaa 1 Pd. Byg fra og lagde i Stedet for $\frac{1}{2}$ Pd. Rapskage til, hvorved Æggehvidemængden og Fedtet i Foderet maaste forøgedes lidt, medens Sukkermængden blev mindre. Ejendommeligt nok er det, at medens det synes at være temmelig almindeligt at give Rapskage til Køerne før Kælvingen, saa er der derimod ikke givet Palmekage i nogen af de for os anførte Foderblandinger. Maaske betragter man Palmekage mere som et specifikt Mælkfoder, eller har det maaske sin Grund i, at man, mens Koen staaer gold, særlig søger at give den et lille men mere æggehvide- rigt Kraftfoder.

Men ved Siden heraf faa Goldkøerne dog et temmelig stort Roefoder, hvor Roer da have. Fra flere Sider tillægges en større Mængde Roer samt Oliekage givet til Goldkøer den Betydning, „at det letter Kælvingen samt Hjærnelen af Efterbyrden“. Enkelte Steder knappes af paa Kraftfoderet et Par Dage før Kælvingen, ligesom det egentlige Mælkfoder ikke gives før efter Raamælkperioden; disse Forholdsregler skyldes Frygten dels for Mælkeseber dels for Yverbetændelse.

Efter Kælvingen foretages i Reglen kun faa Forandringer i Foderet, undtagen at Kraftfoderet forøges lidt, som

ofteft jævnt og gradevist, naar Mælken begynder at mindstes. En væsentlig Forandring er det dog, at man paa mange Gaarde ophører med Koefodringen henad Vinteren, en Forandring, som man søger at gjøre uskadelig ved at lægge til paa Kraftfoderet. Dette er dog vist en temmelig dyr Fremgangsmaade, og for de Gaarde, hvor Køerne ikke ret ville slaa til for hele Vinteren, turde følgende Udtalelse fra Koestildeegnen (Nr. 4 i Skemaet) fortjene nogen Opmærksomhed: „Køerne gjemmes til Køerne have kælvet, og der fodres aldrig anderledes med dem, end at de Køer, som have begyndt at faa Køer, ogsaa kunne blive ved dermed indtil Græstiden. Det viser sig altid, at en Kø, som er bleven vant til Køer, ikke giver saa tilfredsstillende Udbytte, naar den skal undvære dem. Man maa hellere fodre færre Køer med Køer end udsætte sig for at skulle holde op med Fodringen heraf før den Tid, da man kan afløse Køerne med Rug eller Græs.“ — Fra Gaarden Nr. 3 meddeles i samme Henseende: da mine Køer (Kunkel- og Guleroer) i Vintrene 18^{70/71} og ^{71/72} ikke kunde holde ud til Kælvekøerne, paastyndede jeg Fedningen af en Del af Svinene og folgte disse, da Køerne slap op. Herved fik jeg nogen Valle til Disposition, idet jeg samtidig begyndte at lave Mejerioste — hidtil blev hele Mælkemængden tjærnet —, og jeg gav da hver Kø ca. 4 Potter Valle daglig som Erstatning for Rodfrugterne. ValLEN blandedes i Kraftfoderet, og Køerne aade dette ligesaa begjærligt som tidligere. Forandringen bevirkede hverken Nedgang i Mælkemængden eller nogen Ændring i Smørrets Bestaffenhed.

Den daglige Foderorden. Til et omhyggeligt Hold hører jo, hvad den daglige Fremlæggelse af Foder angaaer, at denne steer til samme bestemte Tid hver Dag, at der gives Køerne Tid til Drøvtygningen, samt at Foderet ikke forelægges i større Portioner ad Gangen, end at Dyret ader det op med Begjær. Hvert Hovedfoder deles i mindre Portioner, og der gives Kø mellem hvert saadant Hovedfoder. Selvfølgelig kunne disse væsentlige Fordringer fyldestgøres paa meget forskjellig Maade. Paa større Gaarde og hvor der

kun malkes to Gange daglig gives i Almindelighed kun to Hovedfoder foruden Natfoderet. Derimod gives ofte tre Foder paa de mindre Gaarde. Som Exempler skal her kun anføres et Par Fremgangsmaader, der dels kunne siges i Hovedtrækkene at være almindelige, dels ere mere særegne:

Fra Roeskildeegnen: Formiddag fra Kl. 5 til 10: Baarsædshalm (Malkning), — Vand, — Avner med det halve Kraftfoder, — Roer, — Smaafoder; — Eftermiddag fra Kl. 1 til Aften: Avner med Kraftfoder, — Roer, — Baarsædshalm (Malkning), — Hvedehalm; altsaa 3 Timers Hvile midt paa Dagen og 8 Smaaportioner samt 1 Gang Vand.

Fra Aarhusegnen: Kl. 4 Byg- eller Havrehalm, — Kl. 6 Hø, — Kl. 9 Vand, Grutning, derpaa Rodfrugt; — Kl. 1 Smaafoder eller Hø, — Kl. 3 Vand, Grutning, derpaa Rodfrugt, — Kl. 6 Vintersædshalm.

Fra Falster: Kl. 6 Halm, — Kl. 7 $\frac{1}{2}$ Roer, — Kl. 8 Vand og Hø, — Kl. 10 Avner eller Hakkelse og Kraftfoder; — Kl. 2 Halm, — Kl. 3 Roer — Kl. 4 Vand og Hø, — Kl. 7 Halm.

En mindre Gaard i Ods herred: der gives 3 Hovedfoder, hvert bestaaende af: Halm — Vand — Kraftfoder — Roer — Halm, umiddelbart efter hinanden; i Middags- og Aftenfoderet gives dog Høtil første Givt istedetfor Halm.

Paa en Gaard paa Amager hvor der fodres stærkt (se Side 414) gives 2 store Hovedfoder daglig: Kl. 7—8 $\frac{1}{2}$ Morgen og 1—2 $\frac{1}{2}$ Middag samt om Aftenen efter Malkning et Foder Roer og Halm til Natten, ligesom der dog ogsaa gives Halm umiddelbart efter hvert Hovedfoder. 3 Tiden mellem Kl. 8 $\frac{1}{2}$ og Kl. 1 samt fra Kl. 2 $\frac{1}{2}$ til Aften have Køerne Ro, og holdes der særdeles stærkt paa, at de i Virkeligheden ikke forstyrres i denne Tid. 3 hvert Hovedfoder gives først Roer paa Hakkelse af Byg- eller Rughalm, og derefter en kogt Blanding af alle de brugte Kraftfodermidler i Form af en Bælling og til en Temperatur af 28 à 30°. 3 Løbet af en

Timeſtid ſaa Køerne 3 à 4 Overgange ſaavel af Haffelfe ſom Kraftfoder. Hø høves ikke hvert Aar.

Fra forannævnte Gaard i Odsherred meddeles angaaende Kvægets Banding: her træffer man ikke ſjælden ſærſtilte Vandkrybber, ſaa Kvæget kan drikke naarſomhelſt, og man lætter Pris paa denne Andretning. En ældre dygtig Gaardmand, ſom røgter ſit Kvæg meget omhyggeligt, fremhæver ſom Fordele herved, at Vandet altid er fuldblæet, og at Kvæget kan drikke, naar det vil, og lidt og lidt. Det er intereſſant at ſe, hvorledes det af og til tager en Mundfuld Vand under Fodringen, endog om Kraftfoderet er vel udblødt. Der fortæres ogſaa en ſtørre Mængde Foder, naar Vandet gives paa denne Maade, hvilket man har tydelig Beviſ for, naar der er Vand i Krybberne om Aftenen ved ſidſte Foder, Halmen er da næſten helt opædt om Morgenen, medens der altid levnes meget, naar Vandet mangler.

Foderets Tilberedning. Her bruges ligeledes flere forſkjellige Fremgangsmaader. Nogle Steder ſkjæres Halmen til Haffelfe, andre Steder gives den hel; ſnart angives at Køerne ſkjæres, ſnart at de gives hele; dog indſkrænker deres Sønderdeling ſig almindelig til flade Skiver eller fingerſtore Stykker. Udblødningen af Kjørnefoderet, ſom tidligere brugtes næſten overalt, er forladt paa ikke ſaa, navnlig ſtørre Gaarde, idet man giver Grutningen tør. I Almindelighed rører man dog den tørre Grutning ud i Vandet i Krybberne og giver ſamtidig Haffelfe, Avner eller Smaaſfoder. Enkelte Steder pakker man Haffelfe og Grutning, fugtet med Vand ned i Fjælletæſſer, for at Blandingen kan undergaa en mild Gjæring før Opfodringen. Oliefager brydes i Stykker, blødes ud i et Par Timer eller gives tørre ſammen med Grutningen i Vandet. Imod Udblødningen af Kraftfoderet anføres, at Karrene, ſom benyttes dertil, ere vanſkelige at holde rene, ſaa at Foderet let bliver ſurt. Og paa den anden Side ville Enkelte nok have Grutningen fugtet, før den opfodres, da den ellers ſtøver en Del, hvorved man formentlig lider et Tab. Om Foderets For-

døjelighed i den ene eller den anden Form foreligger ingen egentlige Begrunderser.

Angaaende Selvpøhedning af Foderet meddeles fra Egnen ved Frederiks: for nogle Aar tilbage (i et fodertraugt Aar) brugtes Selvpøhedning hele Vinteren her paa Gaarden. Halm og Hø blev da skaaren i Hakkelse og i store Kar blandet med finhakkede Kær samt Byg- og Havregrut. Samtidig med Blandingen blev paagydt Vand og hele Massen fast sammenpakked. — Resultatet var særdeles tilfredsstillende, Foderet viste sig særdeles drøjt, Kærnes Sundhedstilstand var god, ligesom Mælk og Smør var rigelig og af god Kvalitet. — Fra Bøndesfysfel anføres derimod, at Selvpøhedning af Foderet er opgivet, da det let medfører Rastning, Foderet bliver udrøjt og Dyrene trives ikke rigtig derved.

Fra Randerseggen omtales en Slags Syltning af Kartofler saaledes: Kartoflerne vaskes, hakkes og nedlægges lagvis i Betonkummer og blandes med Salt, omtrent 4 Skpr. Salt til 30 Ldr. Kartofler. Dpfodrede efter 3 Maaneders Forløb vise de sig overordentlig mælkdrivende; ved en Tilgift af $\frac{1}{2}$ Fjærdingkar pr. Ko forøgedes Mælken med 2 Potter daglig, men Mælken blev selvfølgelig tyndere. Vigge Kartoflerne længere end 3 Maanedes, antage de en fordærvet Lugt, uden at man dog deraf sporer nogen Ulempe i Mælk eller Smør. Gives de inden de 3 Maanedes Forløb, synes de kun at virke som raa Kartofler. Selv om Kartoflerne ere angrebne af Sygdom eller Frost før Nedlægningen, blive de dog næsten ligesaa gode, som om de havde været sunde. Der fodres her paa Gaarden med 3—5 Pd. Korngrut, 1 Pd. Kapskage, 1 Pd. Palmekage og 1 Pd. Hvedeklid samt $\frac{1}{2}$ Skp. Kunkelrør eller $\frac{1}{2}$ Hjrdr. fyldede Kartofler.

Rogning eller Dampning af Foderet bruges kun forholdsvis faa Steder. Vi have modtaget Meddelelser herom fra en Gaard paa Amager og en i Helsingøregnen*). Begge Steder males og fedes Kærne og Mælken sælges. Paa den første

*) Fodringen paa denne første Gaard er omtalt Side 134 og for den anden, se Foderblandingen, Nr. 1 i Skemaet.

Gaard koges alt Kraftfoderet, Straa, Klid og Oliefage ved Damp og røres ud til en Bælling, før det opfodres, og gives da med en Varme af 28—30° paa Haffelse, og der sættes Pris paa at Køerne æde meget af Haffelsen. „Der holdes bestemt paa, at Foderet ikke er varmere end angivet. Det er maaste nok saa drivende paa Mælkeaffondringen ved nogle Graders højere Varme, men det antages, at Køerne da lide derved, og at Kjødet bliver løst. Fodres Svinene med meget varmt Foder, bliver Flæstet ogsaa løst eller dog mindre fast. Ved Kogningen opnaaer jeg ikke alene et større Mælkeudbytte og en større Tilvæxt af Kjød, men jeg troer navnlig, at Koen fedes paa kortere Tid, idet man er i Stand til at bibringe den en større Mængde Næring, uden at Udehysten tabes. Det kogte Foder er ikke drøjt, da det er behageligt for Dyrene, saa at der loffes en større Mængde ned. Hvorvidt Dampkogning er forenelig med et fleraarigt Hold af Malkokoen, tør jeg næppe udtale mig bestemt om, dog er dette maaste muligt, naar Foderet ikke gives for varmt, og der tillige gives rigelig Halm eller Hø ved Siden af.“ — Paa Gaarden ved Helsingør koges Oliefagerne ikke, men slaas kun i Stykker. Det kogte Foder gives her mere fortyndet som Varme og alene uden Haffelse og med en Varme af 25—30°. Det antages, at en Ko nok kan holde sig sund ved dette Foder i Løbet af 2 à 3 Kælvninger. Foderet fremhæves ligeledes som mere produktivt, baade hvad Kjød og Mælk angaaer. Den slappende Virkning paa Fordøjelsen antager man at kunne undgaa ved kun at koge Straaet til en tyk Grød. Fra begge Gaarde anføres, at Kogning af Køerne ikke forøger Nærfsomheden af dem. — Paa en Gaard i Kjøbenhavns Omegn, hvor Foderet dampkoges, havde man iaar ikke Dampapparatet i Stand ved Indbindingen. Køerne fik da Foderet raat. Men da man efter en 14 Dages Forløb gav den samme Mængde Kraftfoder (omtrent 6 Pd. Grut og Klid) dampkogt, tiltog Mælkemængden af 37 Køer med omtrent 100 Pd. daglig, og selv efter flere Dages Fodring var der endnu en Stigning.